

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De [con]tractib[us] in materia soccida[rum] in animalib[us] magnis et
minutis. Sermo. CXXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

Zucrum
infuenti
re de rone
monete

Tertio in pdictis cambijs pde lucrū infuenti
re rone monete. sūc nēpe monete seu numisma
ta qdā q nō tm̄ i ppria patria sed qsi vbiqz ma
iore habet cursū z valore qz alie mltre. vt pz de
ducas venetiaz z de boltiginis antiqs z hmōi.
Insup eadē numismata q i tali maiori p̄cio s̄t:
adduc magi vna patria qz i alia currūt z cari
eximant. Si qd gradit mille floz. flozēimof
alicui vltra mōtes: vt sibi citra mōtes reddat
pecunia pualētoz: aut coride flozēim flozēim i
terra vbi pl⁹ valent. vsurā cōmittit. Idē videt
esse si qd vienne aut bude i regno hung. trade
ret alicui c. floz. rēn. vel ples vt coride sibi resti
tueret pata. v^l Nurbiberge: vbi pl⁹ valēt: vsu
rā cōmittit. **S**z pone q aliqs pecunia mu
tuet ad certū eminū recepur⁹ alter⁹ gñis mo
nerā: aut auz. v^l argenti v^l aliā speciē: nūqd
vsurā cōmittit: Ad hē dicendū fm Hoff. z bo
stic. q si h iō facit vt i eximariōe lucret vsurā
r⁹ est: sic bi q d nūdina i nūdinas mutuaresō
lēt hāc vsurā exēcrabiliorē oibz iudicat Hosti.
vitz qñēiqz sub specie venditōis v^l cōmutat
ois: vel alter⁹ licit⁹ p̄t⁹ vlet z subornet: cū
excedat cētēsimā vsurā. Et qdēiqz nomē ipo
nat ex q fraudulētē z mala icentiōe fit: z aliqd
forti accidit. vsura ē. e^z d vsu. c. sul. Et. xiiij. q.
iij. pleriqz. Nā fm Alex. lo. dicendū ē q ille qui
mutuat pecuniā recep tur⁹ pecuniā alē⁹ gñis
ad certū eminū: peccat si rōe emini vult hēc pe
cuniā quā pbabilit⁹ credit ampli⁹ valētūrā in
eminio dato qz sic pecunia quā ipē ddit: sperat
em̄ exēscētā p̄t⁹ ipis dilatiōē. Pōt etiā cur
ca h fieri distincio q sup posita ē ser. c. v. R.
Pone etiā casū: q Pet⁹ exns ianue emit a
Martino tyronēsē recipiēdos i faciā i rly
nūdina: qrit nūqd licz: Dicendū fm Alex. lo.
q si emens pl⁹ v^l min⁹ dar. p̄t⁹ ipis dilatiōē:
vel qz pl⁹ v^l min⁹ dimittit pecuniā suā vendē
ti vel pmitētē dare tyron. in francia. v^l pura si
vsqz ad nūdinas sūt tres mēses: minus dabit
emens p. r. lib. tyron. qz si eētē tm̄ duo: p̄tus
rūe licit⁹ nō ē: maxie si pecuniā in eminio reci
piēdā plus valētūrā pbabilit⁹ crederet: v^l si sic
emens cōit⁹ lucraret. Hoc autē posico videt esse
mutuū inditrectū. v^l pura si qd dar min⁹ pba
bilit⁹ recepur⁹ pl⁹ i eminio. Sz si esset dubiū p
babilit⁹ vel cōit⁹ accidēt⁹ rōne dubij p̄t⁹ excusa
ret. Hec de cambijs realibz. **N**ūc p̄t⁹ fctio
vidētū erit de cambijs casualibz et fortuitis: q
siccā a qbusdā vocant. Et a qbusdā noiant cas
bia grossoz. Celebriant autē tali mō. Nā cū in
digeā flozēim. x. lib. grossoz. ibi recipio p illis a
campfoze. c. ser. floz. aut plus vel min⁹ fm qd
tūc flozēim talia cambia currūt. i. fm q ibi va
lerent. x. grossoz libze. Demū ad vnū mensem
reneoz sibi restituere tātū qñēū ifra. x. dies cōj
purādos a die celebrati p̄t⁹ valebūt. r. lib.
grossoz i civitate venetiaz: q quidē aliqn pl⁹
valent qz recepur⁹ sic a me: aliqn autē min⁹ p̄t⁹
es campfoz aliqn p̄t⁹ aliqn tm̄ lucrāt. licz cōit⁹

D
Cambij
casuale

inde recipiat lucrū. iō cambia ista exerceat atqz
frequētā: talis qdē p̄tus oīno illicit⁹ ē. P̄t⁹
qz ē p̄t⁹ mutui. Scdo qz sperat lucrū numi.
Tertio qz cū dāno p̄t⁹. P̄t⁹ qz est p̄t⁹ mutui
cū icentiōe recipiēdi vltra forte ad mēsem qd p
hibitiū est: sic laci⁹ sup dicitur est ser. c. v. a. b. c.
Nec obstat q p̄dicte libze grossoz. qñqz valēt
min⁹: qz incērio mutuāz est ex tali mutuo hēc
lucru. p̄t⁹ dubia z picula i vsura vtiqz nō ex
cusant vt pz c^z de vsu. i. c. na. Scdo autē illicit⁹
rūa ē: qz spat lucrū numi d q nullū pōt egredi
lucru vt pz. lxxxviii. di. Licētō. Tertio autē ē il
licit⁹: qz cū dāno p̄t⁹ lz recipiēt⁹ pecuniā ad
cambij: cū expētia restē q mgra ē oim. de elec.
in. c. qz sit. talia cābia sint hodiernis epibz sub
mersio z destructio oim ciuitū q cābia fres
quētare pbant. Et p̄dicte fat⁹ parere p̄t⁹ qñ ab
vsura i p̄t⁹ excusat dubiū vel piculū: z qñ est
mutuū palliatū: nec n̄ qñ liceat cābij: vt a mlt
triplicibz laqis z oculez istidhs p̄t⁹ vsurariōz
salutē euadere possim⁹. qd nob p̄t⁹ dignet⁹ d. zē

De p̄t⁹ in materia foccida
in animalibz magnis et minutis.
Sermo. CXXI.

Radix oim maloz

Rest cupiditas. i. Tim. vi. In p̄cedēt
fm mōe audist⁹ de triplici gñe cambioz
rū. Et de q̄libet qñ sit licitū v^l illicitū aut vsu
rariū. vitz de cambio artificiali/reali z casuali
Nūc p̄t⁹ vidētū erit de p̄t⁹ i materia succi
daz q mltipl⁹ diuersificant: z qñ licite v^l illicit
re tales p̄tus fieri p̄t⁹ ḡat. Ut sic itez eradicez
radix oiz maloz ipā cupiditas. Pro gra Aue
maria. **R**adix oiz maloz ē cupiditas. vbi s.
P̄t⁹ vidētū est qd sit Soccida. Pro q est
notandū: q soccida est qdam societās in p̄t⁹
animalū. Ad hāc autē soccida duo p̄t⁹ vitz
societas z locatio: qz ex his duobz p̄t⁹ socci
da cōposita est. Prop̄t⁹ ea q vult discernere qñ
soccida sit licita vel nō duo dz p̄t⁹ d̄t⁹. P̄t⁹
id qd ē formale i vera societate pecunie appos
re: qz vitz ille q mutuat pecuniā mercatorū ad
verā societate: tenet i se piculū fortuitū retine
re. Scdo p̄t⁹ d̄t⁹ dz illd qd est formale i ipā
locatiōe: qz locans etiā retinet i se piculū casua
le ipi⁹ rei locate. Si igit i soccida apud eū dan
tē remanet fortuitū piculū tūc ibi nō est vsurā
sz sic ifra parēbit possēt eē iniusticia ex veraqz
p̄t⁹ z maxie ex p̄t⁹ ipi⁹ soccida danē. **S**cdō
est notandū: q qñēiqz i soccida z in alijs p̄t⁹
bus mutui ratio cōmiscet⁹ si rōne mutui fiat i
illis potior p̄t⁹ p̄t⁹ qz m̄tūāz ab illo:
semp. p̄t⁹ tāto est ibi vsura p̄t⁹ qnto ob rōnē mu
tui veri vel icēptatiū sit potior p̄t⁹ p̄t⁹
ris. Et ex h p̄t⁹ lata ianua ad casus mltos vsu
rarios tam soccidaz qz alioz p̄t⁹ discernen
dos z ad eoz mercatiōes. p̄t⁹ variā cōmixtiō
nē eoz cū ceteris p̄t⁹ dissoluēdos z enodādos

A
Socci
da qd sit

De Succidaz cōtractibus

Tertio est notandū: qd qñ cōiter nō pēpīf z p
habilit' dūbitat. Atq' isti vel illi' dēterioz p dī
tio sit in forma dētus z pāci adhibiti i succida
seu i qñq' alia societate: tūc ibi nō est pētm.
vbi aut' aliter p dītio norabil' dēterioz appet
ad a. b. ierū boni viri: pētm ē ex pte pualent' si
hēc scēter fac. z talis pualēs totū qd vltra de
bitū iusticie recipit ipi dēcepto restituere obli
gat: cū illd ppedit. Proprea aduertēdū est: qd
locatoz d: ille qd domū suam seu anialia tradat
illi qvrat illa seu pducere. Tūc ēz Catholicon lo
tare d: i respectu ad pducere. Nam pducit bo
spiriū qd p eo pētm dat. Cōducere ac est sil dū
cere. aliq' dū ducari pbeze z mercede pstituta
aliq' dū ducere. vñ s. Cōducit pētm tradēs pbe
z ducati. Qui capie ille locat pducē qd pētm dat

Locatoz
dicit

B

Casus
lucii

Casus
lucii

De succidaz ouū z alioz minu
toz anialū plures casus
Prio ponat qtuoz casus liciti. Secdo tres
casus illiciti. Tertio tres illiciti. lites oēs varia
ri possunt de licito ad illicitū: z conuerso.
Prio sūt qtuoz casus liciti i succidaz mi
nutoz anialū. Prio casus ē cū sic societaz s
mō. vñz habēs. xx. capita ouū iuste societatez
cum alio habēte totidēz adinuicē cōicāt ipas
oues z eaz piculū z amolimētū: z expētas cir
ca pastū eaz: z vltra h qñq' sil paciscunt: qd de
eaz feribz capita moriētia reparent: vñ de eaz
yelleribz z pellibz emanā alia ad augmētū gre
gis. In h qdem casu qm nulla infuenit rō mu
tui nō pē ee vsura: qm i bmoī pacē aliter cō
ditio dēterioz esset vñ melioz: cū ibi viciū iusti
pēti esse possit. Secdo casus ē: cū Pet' tras
didit i succidā ipi Joāni. x. oues. Et ipse Joan.
ponit alias. x. Et iter' Pet' adducit alias. x. z
opas z expētas qd fac Joā. i alendis pecoribz.
Demū i fine anni eas eq'lit diuidit. talis pē
lic' est. Tertio casus. Pone qd Pe. dat Jo
an. i succidā centū oues pacificēs secū sibi sacis
facere de laborez expēsis qd faciet. p dicit' ouibz
custodiēdis. B addito: qd Joā. p dicit' de p dicit'
ouibz soluat certā pte z sit: ad certā prem lucri
z damni. talis pē lic' est: qd Pe. sacis fac Jo
an. de labore suo. Et h parz: qd Joā. nō ponit in
succida: nec opas: nec aliqd aliud: s' ppter fru
ctū siue lucriū obligat se ad soluedū certā pte
ouū p dicitaz: z h licitū est. Quare cas' ad
di pōt qd fals' est. Pet' eradic i succidā ipi Jo
an. centū oues pacificēs secū qd p dicit' Joā. s oi
bus habeat medietatē i principio/medio/ z in fi
ne. Et talis pē lic' est dūmō Pet' recipi
at i se fornicū piculū. Sequit' tres cas' il
liciti in succidaz ouium. Prio est cū qd certa
capita ouū tradit in succidā certo ptecio ex
mata cū h pacto: qd de puenitibz recipiat totū p
cū aneqz qñ aliqd de ipis. puenitibz pceptu
rus sit. Aut etiā sub tali pacto: qd de feribz re
parent' capita qlibet casu moriētia anqz aliud
aliqd de puenitibz recipere debeat: qd est qñ oues
tradere imortalē. talis pē casu oino vsurari' z

impus est. Si tñ post p dicitā extimarōes pēf
ouium: aut cū repatiōe eaz de feribz pēcas so
cietaz: sic fieret: qd qñcū leuat ouū postus z cu
stodia pastorāz tāto melioz fieret portio societ
tat' in recipiēte z custodiēte z pascēte oues: tūc
nō est vsura: nec pētm iniusti pēti. Secdo ca
sus est: cū qd habēs. xx. oues tradit eas alieui
extimatas sex lib. den. hoc pacto qd sibi teneat
reddere medietatē. l. tres libras. qd post ca d
ouibz ptingat. tūc qd idē est ac si debitor' credi
tor' dedisset muruo tres lib. den. p qd emproz
z. capitibz p dicit' secū societate cū debitor' ha
bēte. x. alia capita. ita qd sine cōia z ipi sine soci
in piculo z puenitibz: tūc p qnto ex pte p dicitōe
mutui gūat creditor' d ditor' i pētu pfare socie
tat': p cōto est ibi vsura. Tertio casus est de
illo qd emit oues a paupibz vñ non paupibz qd
minie habeat. z sic z credit eas nō hē. ac p illi
emproie dat aliquā pecunie qntitatē. z qñ tā a
veditor' illa anialia accepisset: locat illa vedēt
p certa annua pensioe. talis pē licit' ē z vsu
rari'. z fit i fraudē vsuraz: vbi tal' p dicitō aliqd
lucrarī debeat vltra pecuniā quā prius dedit.
Si aut' credit a quo emit illa hē z sine fraude
emit: tūc nō est vsura si capitale stat ad piculū
ei': qd tūc vera locatio est. Sequunt' tres ca
sus liciti i succidaz ouū. Prio casus ē qñ qd
dā tradit oues mōasterij sub tali p dicitōe qd de
qlibet oue recipiat annuatim. xij. den. cū longe
plus valeat fruct' eaz. pura. xx. den. vel circa.
S' addit qd etiā si oēs p dicitōe oues moriant'
vult p dicitū fructū siue censū. si aut' mltiplicet
oues ipi mōasterij sine qdēp sūt vltra pmo tra
ditas. Insup qd post mortē tradēt' etiāsi cen
plarent' ad ipm mōasterij veniāt. Secdo Ho
sti. talis pē licit' ē: nec pōt etiā pētere restōez
ex qd in ipa traditōe nō fuit lesa. qmuis mortali
tas p dicitaz. ouū seqret: nisi forte oues tā vñz
qz infecere essent z ad mortē parate: z h mōaste
riū i gauerit z nō p ppererit mortalitatē vēire
posse. ff. de mino. l. vep. s. si locuplet. Dicit tñ
ibi beūs Bernardin'. Cōsulo tñ tradēt in hoc
casu qd i spectro lucro de ouibz a mōasterio habi
to: qd forsitan fuit parū: z longo tpe insolidū
habuit: lucrū nō exigat: aut remittat pte. et sic
seniet partē damni ne cū iactura mōasterij loz
cupletari velit. ex de regu. iur. locupletari. l.
vj. Laueat insup talis tradēs qd nisi in h ptra
eru puenit' psciat: nō teneat mōasterij d ou
ibus abbati vel cellerario vñ bmoī cum p dicitō
pacto datis. ex de po. c. j. Hec fm Hostien.
Secdo casus tal' est. Pone qd Pet' tradat
xx. oues Joā. vsqz ad duos annos. tal' p dicitōe
qd ipse Joan. teneat eas z eaz fer' z fructus cū
diligētia pascere z seruare suis expēsis. feruū
vero z fructū medietatē ipi Pet'. fideliter cō
signare z dare. atqz in fine rēmi ipas. eadē
oues vel alias que eis occasioe tps extabunt
ipi eidē assignare: si tñ ipse vel alique earū: aut
ipsaz ferus vel fruct' culpa/ aut dolo ipi Jo

D
Tres ca
sus liciti

Dan
crip

Dan
nact

Dan
foru

Dan
culpa

S
Quo
oz cal
Mict

annis aut ei⁹ nunciij perierint: vel deuastari fu-
erint: ad damnū ipsi⁹ Joā. spectet. Si vero di-
uino iudicio vel casu fortuito hoc euenerit ad
ipm⁹ Petri habeat pertinere / dūmodo ipse Joā.
p⁹dicto Petro de hōmōi faciat plenā fidē p⁹ p⁹er-
sentationē pellis ouis mortue. aut p⁹ tres res
fines legales z bone opintōis q⁹ nō sine ei famili-
ares vel p⁹forces: aut alio mō sufficiēt. talis cō-
tract⁹ licit⁹ esse videt⁹: q⁹ satis videt⁹ equa z bo-
na p⁹ditio vtriusq⁹. ¶ Tertio casus fm Bald.
de p⁹ruisio. in. l. j. l. p⁹ socio. Verbi gratia. dedi
oues in foccidā ad q⁹nquennū. z de p⁹suetudie
est q⁹ in fine quinquenij diuidant⁹ oues z fru-
ctus eaz. z in interim oues naturalit⁹ pereūt: nū
quid rustici⁹ ad aliqd obligat⁹ est mihi: Dican-
dū q⁹ in tali casu pōt inuenire triplex damnū
Primo ex natura. Secdo ex fortuna. Tertio ex
culpa. Primo quidē in tali casu pōt iteruenire
damnū ex natura. Et in h⁹ casu: q⁹ fuissent peri-
eure etiā penes me: iō restituerē non tenet: etiā
si fuissent eximace. Nā in p⁹tractib⁹ nō ordina-
tis ad dñtum transferendū: eximatio emprio-
nē nō facit. vr. ff. p⁹ socio. l. cū duob⁹. §. damna.
ff. locati. l. iij. Et h⁹ p⁹ regulā traditā. ff. de p⁹tra-
hen. emp. l. cū mansura. §. nemo. ¶ Secdo po-
tēst p⁹tingere tale damnū ex fortuna. vidē si pe-
rierūt fortuito casu: cui resisti nō potuit. Ter-
tio dīc⁹ in p⁹dicto. §. damna. q⁹ piculū est cōmune.
Proide si oues eximace erāt. vr. libris / rustici⁹
tenet mihi restituerē decē. Nā si nihil restitue-
ret: totū dānū vtiq⁹ forer meū: qd⁹ esset p⁹ istum
exerū. in. §. damna. q⁹ dīc⁹ q⁹ damnū ē cōmune.
Et h⁹ p⁹ p⁹ aliter iudicam⁹ de casu fortuito: z
aliter d⁹ casu naturali. ¶ Tertio p⁹tingere p⁹ ex
culpa. vñ si culpa rustici damnū illd⁹ supuenti
recipit ad emendā tenet totū. §. q⁹ntitas. q⁹ an
tēpus diuidēdē societas. oēs oues erant mee:
licet eximace tradite fuerint: sic p⁹dictū est. fac
ad hoc. C. d⁹ pact⁹. l. si pascēda pecora. Et etiā dī-
cro. §. dāna. in. l. cū duob⁹. ff. p⁹ socio. Si vero
postq⁹ oues eq⁹litter partiri debebāt damnū in
teruenit rustici culpa: tūc si tenet mihi nisi ad
dimidiā partē p⁹ccij: q⁹ in pl⁹ me nō dānificat
vit. Et hīs p⁹z fm Baldū. q⁹ si p⁹dictū damnū
iteruenit ex natura / p⁹ter ad tradēdē: si ex for-
tuna p⁹ter ad tradēdē z recipiēdē. si ex culpa
p⁹ter em ad recipientē. Plura que faciūt ad
hanc materiā patēt ser. c. xij. l. §. B. H. J. R.

¶ Consequē videndū erit de foccidis boi⁹ z
anialiū grossoz. De his ponant⁹ triplices ca-
sus. Prmo de q⁹tuor casib⁹ licitis. Secdo de tri-
bus casib⁹ nō licitis. Tertio itēz de trib⁹ casib⁹
licitis: q⁹ oēs p⁹nt variari de licito ad illicitū. et
¶ Prmo de q⁹tuor casib⁹ licitis (cōuerso.
in foccidis boum Quoz p⁹mus talis est. P⁹z
rus tradit Joāni bouem z vitulū nutricios
vsq⁹ ad annū. hac sez p⁹uentiōe q⁹ in fine anni
vendant⁹ Pet⁹ ante oīa extrahat capitale.
deinde diuidat⁹ lucrū. In hoc casu duo sūt ne-
cessaria ad hoc q⁹ licit⁹ sit. Prmo q⁹ Pet⁹ re-

E

Damnū triplex

Dānū ex natura

Dānū ex fortuna.

Dānū ex culpa

Quatuor casus liciti

timeat in se periculū fortuitū capital: aliter il-
licit⁹ esset p⁹tract⁹. Secdm q⁹ si aialia min⁹ ven-
derent q⁹ fuerint empta: nō tñ ex h⁹ Joānes ce-
net ipsi Petro ad supplendū p⁹ capitali defici-
ent: quia tūc esset capitale saluti: cōtra ea q⁹ dī-
cta sūt supra. sermōe. cxvij. §. B. D. Et quib⁹
patet q⁹ talis p⁹tract⁹ vsurari⁹ esset. ¶ Secdo
casus est. Pone q⁹ Pet⁹ locat Joāni duos bo-
ues volens qd⁹libet mēse sextariū hīe frumētū
zē. z retinet sibi piculū p⁹dictoz boum / qd⁹ in-
ris: Dicedū q⁹ talis locatio licita est / dūmō rā-
tū sic lucrum qd⁹ respōdeat vilitati q⁹ pōt ha-
beri de bobus: alias illicita esset. nam si nllā de
bobus vilitas adueneret / nihil dare deberet
aliter mereret vbi nō semiarer. qd⁹ vtiq⁹ iniustū
esset. ¶ Tertio casus. Pone q⁹ Pet⁹ locat Jo-
an. duos boues eximarios cū hac p⁹ditione: scz
q⁹ si Joānes laborer sibi cū dicit⁹ bobus i anno
xij. iugera terre: z in fine anni boues vendi des-
beāt: atq⁹ Pet⁹ totū suū capitale p⁹us retrahē-
re debet: z Joānes hīe debet medietatē lucrū:
quid iuris: Dicedū q⁹ talis p⁹tract⁹ licit⁹ est si
ipse obseruet duo. Prmo q⁹ retineat sibi picu-
lum p⁹dictoz boum. Secdm q⁹ p⁹mittat ipsi Jo-
anni sibi satisfacere de labore que sustinebit in
laborādo terras suas: z h⁹ ad arbitriū boni viri
que satisfactio cōpueat in hoc q⁹ dar sibi medie-
tatē boum. Sed si nullū lucrū fieret de bobus
tūc Pet⁹ recōpensare tenet p⁹ expensis fact⁹
a Joāne de ipa sez boum forte. vno autē p⁹dicto
rū duoz deficiere cōtract⁹ est illicit⁹. ¶ Quarto
casus addat. Nam eodē mō licitū est loca-
re boues ad laborandū ad quartā partē lucrū z
damni: dūmō locans boues laborāt. p⁹mittat
cōpetentē se satisfaccurū p⁹ labore que sustineat
siue fiat satisfactio d⁹ expēsis fact⁹ ex parte dan-
tis siue de forte boum si ibi nō fuerit lucrum:
alioquin p⁹tractus illicitus esset.

¶ Sequunt⁹ tres casus nō liciti i foccidis bo-
iū. ¶ Prmo quādo q⁹ locat boues ad medie-
tatē / sez p⁹ certis sextarijs bladi: eo vtiq⁹ pacto / Tres cas⁹
q⁹ si moriant⁹ vel deteriorent / cōductoz sub car-
tus illi⁹ periculi medietatē. si autē meliorent: habeat me ei in soc-
dieratē cōmodi. in hoc em casu q⁹ tradens bo-
uidis boi⁹ ues sub specie locatiōis q⁹si mutuat seu cōmo-
um. dar boues suos: iō in tali locatiōe datur portio
cōditio locatoz z deterioroz p⁹ductoz. q⁹ vix autē
nūq⁹ pōt habere p⁹ductoz carū cōmodū de me-
liozatiōe boum quancū pōt habere damnū de
more ipsoz: nisi sextarij qui p⁹ cōductiōe dimi-
dij bouis darent sufficiēter equalerē p⁹ditioni
quarte part⁹: id est dimidij bouis. pura si boi⁹
ad arandū p⁹ anno sufficiēter pro q⁹tuor sexta-
rijs cōducatur q⁹ dēntur duo sextaria p⁹ dimidij
bouis. Et p⁹dictoz ratio est: q⁹ in hoc casu cō-
currit duplex p⁹tract⁹. Unus sez empriōis me-
dierat⁹ bouis p⁹ter qd⁹ medietas illa currit i pe-
riculū susceptoz. Secdo est p⁹tract⁹ cōductiōis
sez alter⁹ medierat⁹. Si igit⁹ p⁹ expectatiōe so-
lutiōis p⁹ccij empriōis p⁹me medierat⁹: nō vltra

De Succidaz contractibus

in istu precii pductionis secunde medietas gra
uer: nulla est ibi vsura nec etia iniustu precii.
Si aut locator apponit pdictu pacu: qz tunc
qz pductor nimis grauarer boues si d hmoi pa
eri piculo no tuncerit firmiter qz pponeret. qz si
bos sine pductoris culpa aut nunci ei perierat
nihil de illo piculo exigeret de eode: tunc non est
illicitu ex hoc respectu: sed qz ptract in forma
vsurari apparet. Prio ppter scandalu moria/
liter peccat: eo qz hoc sciens. qz recta ei intenc/
tionē no videt: scandalu inde sumit. Secdo qz
heredes ei nescientes ibi suam ientēdes possent
reperere capitale. Si qz obste i pfato casu no
esse vsura: quia pductor i se suscipe pot picu/
lu z fortuitos casus rei pducere qntu ē d natu/
ra ptract. Dicendū qz in pfato casu sunt duo
ptract. Unus est locatiōis z pductiōis. alius
est societatis. scz in piculo ac melioratiōe z dcre/
rioratiōe bouis. Contractus quidē societatis d sui
natura exigit eqūlarē pportiois sicut pars ser.
cxix. e f g. Un quātū ego i societate do vel facio
em pportionabilr inde recipiā. Si aut p m
rū mibi factū pars societatis mee deteriorat p
tanto est ibi vsura. Secdo casus ē talis. Pe/
trus tradit Joanni duos boues estimatos. xx.
florj. vt cum eis laborer vsqz ad annū tali vitz
pacto qz ipe Joānes teneat eos fidelit enurri/
re expensis suis: atqz i fine anni pdictos boues
vel estimatiōes pdictas. quarta pre lucri si inde
lucrae fuerit: vel tū min⁹ ipsa estimatiōe qm
tum portat quarta pars dāni si inde supuene
rit damnu: tūc teneat ipse Pet. dare z signa/
re: nunqd talis ptract licit⁹ erit? Dicendū qz
iste casus siliu est illi de quo dicit⁹ est sup fmo
ne. cxvii. b. Et ideo videt dicendū sic ibi scz qz
illicit⁹ est. Eset aut licit⁹ talis casus si adderet
in pacto: qz si damnu aliqd sine culpa ipsi Jo/
annis aut nunci ei infuenerit: qz ad ipm Pe.
integre pmereret: nihilo min⁹ tale damnu Pe/
trus a pdicto Joāne non tenet acceptare: nisi
Joan. p tres restes fideles de h faceret plenā fi/
dem. Aduertendū est etia: qz pdicta debet i/
relligi fm debitu eqūlarē. Nam qz deducet expen/
satiōibz opoz. z laborz ipsi debitorz z expen/
satiōibz de bonis eiusdē i bobz z oparione eoz. fa
cta diligētē z fidelit estimatiōe z estimatiōe sup
esse reperit: id siqdē estimatiōe ac diuidēdū est.
Tertio casus addat. pone qz Pe. tradat Jo
anni vnā vacca tribz libris estimatā cū tali pa
cto: qz ipe Joā teneat eam z oēm ei fructum
z ferū cum diligētia suare z custodire supitibz
suis: fructūqz ei z ferū nō alienare sine licētia
Pe. atqz de fructibz ei z ferū portibz: tū ipsi
Pet. dare z signare: do. e sic sibi de dicto pa
cto integre satisfaciū: deinde sibi assignare in
futu: dimidiū de fructibz z feribz talis vacce.
Si tū vacca vel ei fruct⁹ z fer⁹ culpa Joānis
aut nunci ei quocūqz mō piter ipse Joānes
integre teneat restituere. Si aut diuio iudicio
aut fortuito casu supuenerit antedicta: pmeret

ac damnu ad ipm Pet. quid iuris? Dicendū
qz talis ptract licit⁹ esse videt fm qsdā. Nam
licz Pet. pus sorte suam recipiat tū incōueni/
ens nō videt: cum i se suscipiat piculū fortuiti
casus z diuini iudicij. Sz verior sentētia est qz
tenet qz ptract illicit⁹ est. Nā euideret appet/
qz portior est pditio locatoriā qz cōductoris: qz
poterit euenire qz postqz Pet⁹ suam sorte re/
ceperit. vacca cū omi feru z fructu pibit. Et sic
de omnibz expēsis z laboribz habit⁹ circa vacca
cam ipe Joānes nihil habebit: qd iniustu esse
videt. pterea dicendū est: qz talis ptract illicit⁹

sequunt itez tres casus liciti (tus est. ^R tres aliq
in succidaz boum. Prim⁹ est iste: locat Pet⁹ casus li/
ipsi Joāni duos boues estimatos. xx. florj. cūz casus li/
pacto qz vbi est p succum dare p duobz bobus cari i foc/
rū. sextario frumētū det ipe Joānes octo: ita tū
qz ster ad piculū tertie pars boum: nūquid licit⁹
tus est ptract? Dicendū qz sic: si tamē Pet⁹
satisfacit Joāni de labore suo: tūc licitū est: qz
Joānes obliget se ad piculū tertie pars boum
aliter nō liceret. Secdo casus est: qz cum Pet⁹
locat Joāni duos boues paciscens secū: qz qli/
bet mense det sibi sextariū aut mediū frumētū:
nec de piculo mentionē facit. In hoc casu ad/
uertendū est: qz si Pet⁹ vult habere capitale
firmū: tūc est vsura. sed si inēdit fortuitū per/
culū in se suscipit: tūc casus licit⁹ est. sic etia eo
dem mō licitū est hoc agere i vectura equi: tūc
in sup si morerent boues p Joānis incuria: ipe
satisfacere teneret. Tertio casus ptingit hoc
modo. Emit Pet⁹ duas vaccas: z eas tradit
Joāni sub h pacto qz illas pascat: z cū eisdem
terrā colar: ita tū qz ipse Pet⁹ de pimis fructi/
bus illaz recipiat medietatē precij eaz: quo re
cepto medietas illaz fiat agricolē: atqz medie
tas alia sit ipsi Petri: z eqūliter diuidat fruct⁹
hoc addito qz agricola annuatū det vnū sextari/
rū tritici ipsi emprozi. s. Petro p eo qz terram
colit cū ipis vaccis. Est moriant vacce eqūliter
cōmunicet damnu: nunqd licet? Dicendū qz cō/
tract⁹ licit⁹ est: sed mag⁹ est ptract locatiōis
qz societatis: quia locat vnā vaccam qz est sua p
vno sextario tritici annuatū. z p pastu vacce et
ferus est ipe fruct⁹. sed de alia nihil recipit: qz
non sua sed agricolē est.

De succidaz que fieri pnt vario
modo de ouibz z bobus.

Quia multi dieroz casu ad hoc duplex ge
nus animalū applicari possunt. Ideo nunc de
his tū duo ponantur. Primus est cum
quis locat animalia pro certa quantitate frumētū
seu p quacūqz re annua: talis quidē ptract li/
citus est: dūmō pductor nō grauet ex imode/
rata mercede. licitū quoqz est i tali ptractu ap/
ponere pactū: qz damnu z luez rei locatē cōe sit
sz nō licz pacisci qz dāniū solum sit pductoris:
nisi d eo quod pcedit ex culpa sua. Secdo ca
sus tal⁹ ē: cū qz habet. xx. capita z tradit illa pa
scenda atqz custodiēda sub certa mercede pet

ante: vel participatōe puenitū gregis: sic tñ
 q̄ dñs retinet sibi periculū predictoz captū.
 In tali quidē p̄tractu non est vsura: quia in eo
 nulla interuenit ratio m̄cui. Secus autē esset
 si dñs sibi periculū nō retineret: sed p̄ductoz
 impuraret: q̄ tūc cōracc⁹ illicitus esset. ¶ Ex
 p̄missis ergo p̄z q̄ incantū sit viticis ecclē
 sic autē alijs vaccas ecclēaz locare pauperib⁹
 sub annua pensione: totū damnū refundēdo i
 eos quib⁹ vaccas locant: vt si moriat̄ aliā sub/
 stituar: r̄ inde p̄citiū prius solut⁹ p̄soluar. qd
 em̄ aliud tales agūt q̄ q̄ hmōi vaccas sine fit
 neid est p̄p̄tue viuere volūt. Secus est si da/
 mnū eo mō quo supra dictū est L. distinat. vt
 si ex natura ip̄e locas p̄soluar: si ex fortuna aut
 casu vterq̄. si ex negligētia ip̄e cui vacca da/
 ta est solus sustineat. Unde r̄ datio hmōi vac/
 carū magis dici potest m̄cui q̄ locatio. Et p̄
 p̄sequēs vsura si damnū r̄asfundat solū in cū
 cui datur r̄c. Rogem⁹ ḡdeum vt in hmōi va/
 r̄icare casu vsurarioz nobis succurrat q̄re/
 nus que ratiōi cōsona sunt agamus, r̄ penas
 vsuraz euadam⁹ Amen.

De casib⁹ in quib⁹ videt̄ esse vsura
 r̄ nō est. Bermo. CXXII.

Radix oim maloz

est cupiditas. j. Timo. vi. In p̄ceden
 tibus sermonib⁹ audistis de mulcis con
 tractib⁹ vsurarijs: r̄ quō vsura p̄ncipaliter sit
 ratiōe m̄cui veri v̄l it̄p̄tatiui. Tandē d̄ soc
 cidis in aialib⁹ minus r̄ magnis: quō fiant lici
 re r̄ illicite. Nunc p̄sequēter dicere cogitauit de
 casib⁹ in quib⁹ videt̄ esse vsura r̄ nō est: ne for/
 re quis p̄ ignorantia ratiū r̄ erroneā p̄scientiā
 se d̄iciat in pena auariti sine cupidis p̄paratā
 cum ip̄a auaritia radix sit oimū maloz. Pro
 gratia Ave maria. Radix oimū maloz ē cu
 ¶ In p̄senti sermōe videndū erit (p̄dicat̄.
 de casib⁹ in quib⁹ liceat accipere vltra sortem qd
 prima facie apparet multis nunq̄ esse licitum
 Pro intellectu dicēdoz r̄ eoz q̄ in p̄cedentib⁹
 sermonib⁹ dicta sūt. Considerandū est quid sit
 fors. Unde fm̄ Alexandrū lom. Sors accipit̄
 duob⁹ modis: P̄rio sumit̄ pro signo distincti/
 uo rez. sicut Prouer. xvi. in fine Salomō ait.
 Sortes mittunt̄ in signum. Et Nūeri. xxxij.
 Dedit vobis terrā in possessionē quā diuideris
 sorte. Et it̄ez. p̄pheta ait in Psal. Sup̄ vestem
 meam miserū sortem. ¶ Secūdo modo sors su
 mit̄ p̄ re iuste possessa in diuisiōe v̄ez aliquaz
 possessionū. Et h̄ modo Nūeri. xxxij. vocant̄
 possessiones filioz israel sortes. Ex quo p̄z q̄
 res iuste possessa fors merito appellat̄. vñ ver/
 sus. Sors notat̄ euentū: signat̄ quoq̄ fors ca/
 pitale. Tertio modo r̄ magis p̄p̄ie potest dici
 fors q̄ntitas mutuo data explicitē vel implici
 te. Vel fors est capitale creditoris expressi vel
 palliari: quia vsura esse nō potest nisi circa sor

tem in capitali rerum mutabilitū. Accipiēdo
 ḡ sortem hoc modo in p̄tractu p̄tingit esse vsu
 ram: vel nō esse ex hoc q̄ aliqd accidit sorti vel
 est de sorte. Nam si aliqd accidit sorti vsura ē.
 Verbi gratia. si aliq̄s possidet aliquā domū v̄l
 fundū fructus inde exerescēs de sorte est: non
 accedit sorti. Unde siq̄s iusto p̄cicio emat̄ ali/
 quā rem/res ipsa porrat̄ secū sorte suam. Et si
 aliqua exerescētia inde puenit: est adē d̄ sor/
 te. Eodē quoq̄ modo i locatiōe p̄tingit. Eōmō
 datū vero si remaneat i sua natura non recipit
 exerescētiā sortis: sed maḡ in alios p̄tractus
 transit. sicut p̄z sup̄ fm̄oe. cxv. A. B. Et sic r̄al
 eundo lucrū inde habitū sic de sorte. p̄p̄trea n̄
 cadit ibi vsura. in mutuo autē semp̄ exerescētia
 est extra sortem. Proinde q̄ accidit sorti mini
 me licitū est aliquā exerescētiā ratiōe m̄cui
 acceptare. est non liceat accipere ratiōe sortis nisi
 qd̄ est de sorte. Et hoc aut̄ ortum habet q̄ in re
 pignozata fruct⁹ debēt cōputari i sortem. aliē
 est in vsura. in re autē v̄dita nō sic. Qd̄ autē tes
 neat homo cōputare fruct⁹ in sorte quādo da/
 ta pecunia recipit rem titulo pignoz. clare p̄z
 extra de vsuris. c. j. r̄. ij. r̄. c. q̄stus. Et his p̄z
 q̄ q̄ in mutuo lucrū accidit sorti: ideo nō licet
 accipere exerescētiā ip̄s⁹ ratiōe m̄cui. p̄p̄trea
 om̄es doctores p̄cordāt in hoc q̄ i mutuo non
 liceat accipere vltra sortem. Et q̄ solū in p̄tractu
 mutui veri vel it̄p̄tatiui r̄ nō i alio cadit vsu
 ra. sicut sup̄ sermōe. cxv. A. B. dictū est. ¶ Ex
 his it̄ez. p̄z q̄ mutuātes sup̄ castris r̄ villis r̄
 illa in pign⁹ recipiētes: fructusq̄ inde p̄cipiē
 tes sūt veri vsurarij dūmō vltra sortem id est
 vltra mutui darum aliqd̄ percipiūt signāter
 defalcatis laborib⁹ r̄ expensis necessarijs p̄ cu/
 stodia autē cultura vel p̄seruatōe ratiū rerum i
 pignozataz. ¶ P̄missis ḡ his q̄ dicta sunt
 queri p̄t̄ v̄trū in aliquo casu de facto liceat re
 cipere vltra sortē. id ē v̄trū i aliq̄ casu p̄tractus
 vsurari⁹ sit p̄cessus vel p̄missus a iure: Ad h̄ ē
 simpliciter dicendū q̄ nō: nisi forte loq̄mur d̄ p̄
 missiōe p̄mo mō dicta sup̄ sermōe. cxvij. f. h.
 fm̄ quā p̄missiōe ius civile p̄mittit vsuram.
 Habet̄ em̄ se ius civile vniformit̄ affirmatiue
 ad om̄es vsure casus: q̄ in omni casu fm̄ illas Jus ciu/
 p̄missiōe: vsuram p̄mittit. Jus vero natura/ se
 le diuinū atq̄ canonicū se habēt vniformit̄ ne
 gatiue ad om̄es vsurarios casus: q̄ in nullo Jus nāle
 casu aliq̄ de triplici modo p̄missiōis. vt sup̄ p̄. diuinuz
 mōe. cxvij. dicto: vsuram p̄mittit. nam pari ra candicū
 tiōe qua p̄hibent eam i vno casu: in q̄libet p̄bi/
 bere dicunt cum de sui natura sit mala. p̄inde
 pari ratiōe qua eam p̄cederēt in vno casu debe
 rent cōcedere vel p̄mittere in q̄libet alio casu.
 qd̄ parz esse falsum ex his q̄ dicta sūt sermone
 cxvij. p̄ totū. Et his igit̄ p̄z q̄ ip̄p̄rie dici so/
 let q̄ in tali vel tali casu autē i tali terra in tali
 p̄tractu p̄mittat̄ vsura: quia i nullo casu breuif
 p̄missa est. Unde quādo aliq̄ casus ab vsura a
 doctorib⁹ eximunt̄: nō est intelligēdū q̄ i dict⁹

B
 Nota

E

Sors
 triplex

Am̄
 q̄ntitas

